

Deák Dezső:

Történt-e kísérlet a Nikolsburgi ábécé meghamisítására A SZÉKELY ÍRÁS EMLÉKEI című 2021-ben megjelent kötetben?

A székely-magyar rovásírás eredeztetésének két iskolája van. Az egyik – melyet többnyire a laikus, amatőr kutatók és felhasználók képviselnek – azt tanítja, hogy egy belső keletkezésű, tehát képjelekből önállóan kialakult írással van dolgunk. A másik iskola – az úgynevezett „hivatalos”, vagyis akadémikus iskola – azt vallja, hogy valahonnan valamikor átvettük írásunkat a történelmünk során, de még nem tudjuk mely néptől vagy népektől, és ezen eredetinek vélt nem magyar ábécé őset kell/kellene megtalálnunk ahhoz, hogy az átvételt bizonyítani tudjuk.

2021-ben megjelent A székely írás emlékei Corpus Monumentorum Alphabeto Siculico Exaratorum című nagyszabású mű mintha a székely írás átvételét sugallaná. Szerzői: Benkő Elek, Sándor Klára és Vásáry István. Nagy szerepe volt még a könyv elkészítésében a Bölcsészettudományi Kutatóközpont címzetes főigazgatójának Fodor Pálnak is.¹

Hogy megértsük e dolgozat címének provokatív hangvételét, ki kell ragadnunk a hatalmas kötetből (927 oldal) a Nikolsburgi ábécére vonatkozó fejezetet. E részben is egy jelre kell legfőképpen fókuszálnunk, az úgynevezett <tp^rus> jelre. Természetesen merítgetünk még a mű más részeiből is.

Mindjárt a mondanivaló közepébe vágva kritikaként megjegyzem, hogy e könyvben a szerzők létrehoztak egy általuk „sztenderdizált”-nak nevezett hipotetikus rovásábécét. Ilyen ábécé soha nem létezett, sok benne a szerzők által önkényesen interpretált, azaz átalakított jel, ezért ez a „sztenderdizált” rovásábécé kutatásra semmiképpen sem alkalmas. Ma, amikor a nyomdatechnika segítségével a szöveg közé bármely helyre, bármekkora méretben behelyezhetünk kis ábrákat – esetünkben az eredeti szövegek korhű rovásbetűit –, akkor

világosan láthatjuk, miszerint ennek a mesterségesen megalkotott rovásjel készletnek semmi értelme nincsen.

Egy ilyen hatalmas művet, mint A székely írás emlékei című áttekintő munkát összességében nehéz értékelni, főleg nem taglalni, ezért ebben a tanulmányban még a bírálatok arányát is súlyoznom kellett. Tehát itt és most csak egy általam kiválasztott kis részt tárgyalok a kötetből, még csak nem is törekedhetek átfogónak mondható vizsgálódásra.

A Nikolsburgi ábécé elemzése során ezen előadásban a szójelekkel foglalkozom, kiemelten az úgynevezett <tp^rus> jellel, amely jel esetében A székely írás emlékei című könyv 289. oldalán egy tévedés vagy hamisítás is történt. Maga a hamisítás tény, abban az értelemben feltétlenül, hogy sem a sztenderdizált ábécében a <tp^rius> áthúzott felirat, sem a ² hivatkozás <tp^rius> kifejezése nem egyezik meg az eredeti corpus feliratával. Annak megítélése, hogy ez akaratlagos vagy véletlen – mondjuk a nyomda ördöge okozta –, az már megítélés kérdése.

Először is tisztázzuk a fogalmat: mik is azok a szójelek?

Forrai Sándor így ír: „A tatárlakai korong piktográf írása is jól szemlélteti, hogy képjelekből fejlődtek ki a betűjelek, amelyeknek akkor még természetesen hangértékük nem lehetett.”^{II}

Sándor Klára így vélekedik erről: „(...) piktogramok, azaz képjelek valóban hasonlítottak is az általuk jelölt dologra, azaz ikonikus természetűek voltak (...)”.^{III} „(...) az elő-írásrendszerek (...) még azokkal a dolgokkal voltak közvetlen kapcsolatban, amelyeket jelöltek (...) a nyelv mellett élő, önálló, attól független jelrendszert alkottak.”^{IV} A ma ismert legrégebbi, megfejtett írásrendszerek már mind ezt a fázist mutatják (...) jelentésrögzítő jeleik (...) ideogramok, szavakat, fogalmakat jelölnek, és vannak hangrögzítő elemeik is.”^V

Úgy tűnik, hogy a kérdés megítélésében egyetértenek az „amatőr” és a „hivatalos” kutatók. Azonban mégis van itt egy bökkenő. Ezek a fent leírt szabályok, amelyek *minden* önállóan kialakult írásra általánosan érvényesek, valami meg nem határozott vagy ki nem mondott verdikt szerint egyedül a székely rovásírásra – a Magyar Tudományos Akadémia tudósai szerint – nem érvényesek. Indokot én még nem olvastam arról, hogy miért nem lehet ez irányba kutatni a hivatalos nyelvészeknek, annyi azonban biztos, hogy olyan nyomás

nehezedik a „független” hivatalos akadémikus kutatókra, amely még a felvesztését sem engedi meg napjainkban annak, hogy a székely írást, mint önállóan kialakult írás lehetőségét egyáltalán megvizsgálják. Ehelyett a türk írások között keresik, keresgetik az előzményét, a megtalálás legkisebb esélye nélkül. „Nem találtuk meg a székely írás közvetlen előzményét, de naivitás is lett volna ezt várni: ennek a lehetőségéig csak akkor jutunk el, ha előbb visszabontogatjuk a székely ábécé rétegeit, s a legrégebbi betűsört^{VI}, az alapot tudjuk más ábécékkel összevetni. Azt tudjuk viszont, hogy abban a török közegben, amelyben a magyarok a honfoglalást megelőző évszázadokban, illetve a honfoglalást közvetlenül megelőző időkben éltek, számos török csoport használt saját írást: a kazárok, bolgárok, dunai bolgárok, avarok bizonyosan. A magyarok ezek mindegyikével kapcsolatba kerültek történetük során.”^{VII} A székely írás története azonban időben sokkal messzebbre nyúlik, kialakulásának helye zömében a Kárpát-medencében keresendő. Ennek bizonyítékai az ábécékben őseink által lejegyzett szójelek és a szótagjelek. ^{VIII}

Ez azonban még nem minden. Maga Sándor Klára írja: „(...) az írásrendszerek jelölési módja szoros kölcsönhatásban alakul ki annak a nyelvnek a szerkezetével, amelynek jelölésére elsőként alkalmazták.”^{IX} Nézzünk utána, mit is ír Forrai Sándor? „Az erdélyi Telegdi János 1598-ban megírja a (...) Rudimentát, azaz rovásírásos tankönyvét, azzal a céllal, hogy újból elterjessze a rovásírást, mert mint írja: egyedül ez alkalmas a magyar nyelv jegyzésére.”^X Telegdi „Felsorolja azokat a hangokat, amelyekre még nincs megfelelő latin betű.”^{XI}

E bevezető után tekintsük meg a Nikolsburgi ábécét, annak is a különlegesnek mondható jeleit, melyek többségét a hivatalos kutatók hibás lejegyzésnek tartják.

Itt kívánom megemlíteni, hogy főként Sándor Klára munkáira támaszkodom elsősorban, hiszen akadémiai oldalon ő a székely írás egyik kiemelkedő szakértője és A székely írás emlékei című könyvben ő lehet – eddigi munkásságát figyelembe véve – a Nikolsburgi ábécé és a Bolognai emlék referense.

„A Nikolsburgi ábécé forrásának készítője számos tévedést követett el a ligatúrák megalkotásakor”^{XII} – jelenti ki Sándor Klára. A ligatúrák megalkotásakor hibának látszó tévedések többsége azonban annyira gyermekdednek látszik, amelyeket még egy, a rovásírás rövidítési rendszerében – vagyis a ligatúrák megalkotása terén – kevésbé jártas ember sem igen vét el. Azaz Sándor Klára

magyarázatát, miszerint a jelsor lejegyzője részéről 'elkövetett tévedések'-ről volna itt szó, eleve kételkedéssel, kritikával kell fogadni.

Íme a véleménykülönbségek:

A Nikolsburgi ábécé lehetséges szó- szótagjelei:			
Jel	Hangalak	Sándor Klára szerint	Deák Dezső szerint:
X	aw	Hibás	Szójel
↓	NC	Valószínűleg tévedés	Szójel
↓	CK	Furcsa	Szóligatúra. Harmadik fogalmat jelöl.
↓	QNY(GY)	Nem sikerült megbirkózni	Szóligatúra. Harmadik fogalmat jelöl.
↓	N(CS)	Nem is ligatúra	Együtt áll. Harmadik fogalmat jelöl.
↓	QNYI	* <ny> ligatúrának látszik ez a jel	Betű ligatúra
↓	ZI	* helyes	Betű ligatúra
↓	ST	* helyes	Betű ligatúra
↓	sthy		Szójel. (Szótagjel?)
↓	echch		Szójel. (Szótagjel?)
↓	unc	„nem tudjuk elemeire bontani”	Szójel. (Szótagjel?)
↓	arp		Szójel
↓	enth		Szójel
↓	tpr(us)		Szójel
↓	Us		Szójel. Nem „s” hang. / /

1. ábra

Öt jelet emelek ki és tárgyalok most részletesen.

1. ↓ „(...) a <ck> [ligatúra] csak a ◇ <k> felét tartalmazza, de van rajta egy fölösleges mellékvonal bal oldalon (...)”^{xiii} Sándor Klárának igaza lehet, de csak abban az esetben, ha kizárólag *betűjelekből megalkotva értelmezzük* a ligatúrákat! Egészen más ugyanis a helyzet akkor, ha egy másik nézőpontból vizsgáljuk a székely írást; és ekkor, mint *képelekből önállóan kialakult írást* tanulmányozzuk! Ez esetben tudniillik a 'ligatúrák' nem betűk összevonásai, hanem szó- vagy szótagjelek, azaz önálló grafémák.

A jel fölé írt <ck> ^{xiv} egy szó rövidítését *valószínűsíti*. Ekkor ugyanis már nem (egy lehetséges) <ü> ↓ + <c> ↑ a két betű összevonásának a *jelentése*,

hanem a jelnek egy olyan *harmadik jelentéstartalma van*, amely hangértékének mássalhangzóváza <ck> vagyis helyesen <ecz>! ^{xv}

Jól látható Sándor Klára részrehajló megközelítése és értelmezése e jelről: „a <ck> csak a <k> felét tartalmazza, de van rajta egy fölösleges mellékvonal bal oldalon;” ^{xvi}

2. Tovább vizsgálva a szójelek meglétének a kérdését: „az *and* hangkapcsolattal átírt ligatúra szintén hibás, elmaradt róla egy jobb oldali rézsútos vonal (az <a> háromszögének felső vonala ^{xvii}), az X alakú jel jobb alsó szára pedig fölösleges.” ^{xviii}.” ^{xix} Ez az *and* hangkapcsolat: , amelyet ha mint *betűkből álló* hangkapcsolatot leíró jelet vizsgálunk, szintén elrontott. Vagyis betűkből megalkotva körülbelül ilyen lenne elemeire bontva az *and* ligatúra: . ^{xx} Ezzel a megoldással valóban kialakítható *betűk összerovásával* egy <*and*> jel, de ne felejtjük el csak úgy, hogy ezért 2 elemét meg kell(ene) változtatni az eredeti <*and*> jelnek. Ez még egy gyakorlatlan, a ligatúrák terén járatlan rovásírónak is mélyen színvonal alatti teljesítmény lenne. Ám ha mint *szójelet* tanulmányozzuk – és feltételezzük, hogy a Nikolsburgi ábécé *eredeti lejegyzője* mégis csak értett valamit a rovásjelek vonalvezetéséhez és ismerte a rovásjelek hangalakját –, akkor mindenféle erőltetett fejtegetés nélkül el lehet szójelnek fogadni az *and* jelet. Annál is inkább, mert – a szintén Kárpát-medencei – Tordos-Vinča kultúrában is megtalálható ez a jel, Torma Zsófia ásatási leletében aki egy pontosan ilyen jelet talált Tordoson: Torma 306-27. ^{xxii} A leleten található jel régisége miatt Tordoson *csak szójel lehetett*.

Leszögezem, hogy ennek az összehasonlításnak írástörténeti alapja és eshetősége van. Maga Sándor Klára írja: „A székely írás kialakulásának az idejét adatok híján nem tudjuk meghatározni (...).” ^{xxiii} „Ugyanakkor úgy vélem, hogy a székely rovásírás átvételének ^{xxiv} a most felsoroltakon kívül is számos más módja lehet, részben úgy, hogy az ismertetett lehetőségek különböző mértékben kombinálódhatnak, részben úgy, hogy nyilván jócskán van olyan általunk nem ismert adat, ismeret, amely esetleges fölbukkanása módosítja, megváltoztatja, átalakítja, esetleg teljesen újrarajzolja a székely rovásírás eredetére vonatkozóan eddig megalkotott képet.” ^{xxv}

Az eddig még nem bizonyított átvétel lehetősége mellett a fent felsorolt adatok alapján adódik a kérdés: a székely írás eredetének kutatásakor **miért kellene eleve kizárni azt a lehetőséget, hogy a székely írás esetében egy belső keletkezésű, saját írásrendszerrel állunk szemben? Mert annak cáfolata nélkül „a székely rovásírás átvétele” nem jelenthető ki!**

Ugyanakkor egy kutatási irányt úgy kijelölni, hogy nem zárjuk ki – de még csak meg sem említjük – annak a lehetőségét, miszerint egy másik kutatási irány is célravezető módon *létezh*et, ez nem más, mint a módszertani elvek semmibe vétele.

3. Az <unc> hangkapcsolatú jel. „Az emlék belső logikája szerint az <ak> után következő, *unc* föloldású jelnek elvileg valóban lehet köze az <ak> jeléhez, de az *unc* alatt álló betűösszevonást nem tudjuk elemeire bontani.”^{xvi} Vagyis ha nem tudjuk elemeire bontani, akkor nagy a valószínűsége annak, hogy egy elemből áll, tehát nem „betűösszevonás”. Így jókora az eshetőség arra, hogy ha *nem* „betűösszevonás”-sal, akkor egy szójellel van dolgunk.

4. Sándor Klára írja: „az <ncs> nem igazi ligatúra, mert mindkét betűnek megvan mindkét vonala, egyszerűen csak érintkeznek egymással a jelek;”^{xvii} ám azt vizuálisan pontosan látjuk minden különösebb magyarázkodás nélkül, hogy az <ncs> ^{xviii} két *egymás mellett* álló önálló jel, ahol a <cs> két rézsútos vonala nem ér a bal oldali szárhoz. Jelen pillanatban arra sincsen senkinek válasza, hogy miért van az, hogy egyes esetekben a bal oldali szárhoz hozzáér/érnek az <r>, a <cs>, és a <z> rézsútos vonala/vonalai, más esetben viszont nem. Azt sem értjük, van-e ennek jelentősége? ^{xxix} *Valószínűsíthetjük*, hogy ezt a két jelet: <ench> fontos tartalma miatt nagyon régóta használhatták képileg is együtt, huzamosan egységben ábrázolták és alkalmazták. A két külön álló jel megőrizte eredeti <n> és <cs> hangalakját is az ábécében, és talán képi értelmét is. A Nikolsburgi ábécé – formailag külön is jelöli az <n> illetve a <cs> betűt. ^{xxx} Felmerül a kérdés: <n> + <cs> értelme egyenlő az <ench> értelemmel?

Az jel nem pusztán két ’betű’ összevonása, hanem egy – az évezredek során sokszor együttesen előfordult és ezért kiérlelt – képi ligatúra használatának nagy valószínűségére mutat vissza.

A Nikolsburgi ábécé lejegyzése – és nem keletkezési ideje (!) – 1483, s azt is látjuk, hogy nem tisztán betűkből álló ábécé. Ez arra mutat, hogy a keletkezése *nagy eshetőséggel* visszanyúlik a szójelek világába.

5. Minden kutatónak egyéni szabadsága, hogy egy adott jelet – természetesen szigorúan a szakma szabályainak megfelelően – miként értékel. Egy adott tényre milyen elméletet, milyen hipotézist épít. Megfelelő módszertani elvek betartásával akár ugyanarról a jelről más-más megítéléssel lehetnek a kutatók. Ám az mégis csak visszás, ami a Nikolsburgi ábécé <tp^{rus}> jele körül zajlik, és ami A székely írás emlékei c. kötetben ebben a témában kicsúcsosodik. A tárgyalat mű 290. oldal utolsó bekezdésétől tárgyalja a <tp^{rus}> jelet.

„Az emlék negyedik sorban álló furcsa, tp^{rus} föloldású jellel Telegdi és Kájoni ábécéjében is találkozunk (lásd D3. és D13.), de mindkettőben egy másik, szintén különös alakú, leginkább az <mb> jelre emlékeztető jel föloldása^{xxxI} a t^{pru}, illetve P^{thru}. Ezekről a jelekről Telegdi azt írta, hogy „van ezeken kívül még néhány, hüllőkhöz hasonló szótagjegyük, amelyek nincsenek valódi betűkből összetéve. Ezeket a székelyek a szavak fejének nevezik.”^{xxxII} szerzők röviden összefoglalják Jakubovich Emil és Németh Gyula véleményét. Majd következik Máté Zsolt nézete.

Ám mielőtt Máté látásmódjának a tárgyalására rátérnék, kénytelen vagyok egy kis kitérőt tenni. Számomra különösen visszás, amikor különböző jelekről tárgyalunk írástörténeti vonatkozásban és akkor csak a hangalakját vagy csak a képi alakját közöljük, így fölösleges lapozgatásra és ezzel időpocsékolásra kényszerítve az olvasót. Nem beszélve arról a reális eshetőségről, hogy az érdeklődő elveszti a fonalat – de kimutathatóan sokszor a szerző is –, és ezért akár zűrzavarosnak tűnhet a mondanivaló.^{xxxIII} Lássuk, korrekt jelölés esetében hogyan fest a fenti bekezdés:

„Az emlék negyedik sorban álló furcsa, tp^{rus} föloldású jellel Telegdi és Kájoni ábécéjében is találkozunk (lásd D3: <tp^{ru}> és D13-3: <P^{thru}> és <omb>) , de mindkettőben egy másik, szintén különös alakú, leginkább az <mb> jelre emlékeztető jel föloldása a t^{pru}, illetve P^{thru}.”

Azaz, ha az *eredeti jeleket* vagy azok élethűsége törekvő másolatait vetjük

egybe a *tprus* 𐌲𐌹𐍃 fölöldású jellel, akkor pontosan látjuk, vizuálisan egyértelműen észleljük, hogy ezek a jelek *nem hasonlítanak a tprus* 𐌲𐌹𐍃 fölöldású jelhez, de egymáshoz sem. ^{xxxiv} (A későbbiek tárgyalása során fontos, hogy Sándor Klára itt még „*furcsa, tprus* 𐌲𐌹𐍃 fölöldású jel” –ről ír!). Telegdi információit sem lehet az asztalról lesöpörni, amikor „**szótagjegy**” ^{xxxv} -ekről, és arról tájékoztat bennünket, hogy a bogárjelek „**nincsenek valódi betűkből összetéve**”. ^{xxxvi}

A szójelek nem alakulhattak ki semmiféle betűösszevonásból, mert a szójelek kialakulásakor a *betű* fogalma *még nem létezett!* Ennek ellenére ezt olvassuk a 292. oldalon: „Úgy tűnik, Máté Zsoltnak sikerült megfejtene a talányt. Magyarázatának kiindulópontja az, hogy Telegdi és Kájoni ábécéjében, illetve a Nikolsburgi ábécében eltérő jelek mellett látjuk a *tprus* vagy ehhez hasonló hangértéket; véleménye szerint a Nikolsburgi ábécében még helyesen, Telegdinél és Kájoninál viszont már torzultan olvasható *tprus* a 'korábban' jelentésű latin *temperius* vagy *temporius* rövidítése: ^{xxxvii} a Nikolsburgi ábécében még megvan a ki nem írt nazálist jelző hullámvonal, s azzal együtt a rövidítés valójában *tmprus* ^{xxxviii} ként értelmezendő. Ez azt jelenti, ^{xxxix} hogy a Nikolsburgi ábécében, Telegdinél, illetve Kájoninál szerepel bizonyos jelek bonyolultabb, régebbi és egyszerűsített, újabb változata is (Máté 2001). Máté Zsolt magyarázatának gyenge pontja, hogy a Nikolsburgi ábécében *tpr(us)* -ként értelmezett ligatúrát a harmadik sorban levő 𐌹 <st> ligatúra után betűzendőnek jelöli (ahogyan a kézirat is), s nem az 𐌹 <nt> után, noha Máté magyarázata szerint annak a korábban használatos alakja lenne. Sándor Klára szerint a másoló tévedése lehet az ok: a negyedik sorba betoldott jelet a másolónak a jobb oldalról induló sor elején, az 𐌹 <nt> után, s nem a sor végén kellett volna pótolnia, később azonban – minthogy a székelly betűket csak másolta, de nem ismerte jól – nem vette észre a tévesztést.” ^{xi} Sándor 2017, 25-27.

Azonban a valódi tévesztés; (Sándor Klára tévesztése!) abban áll, hogy a jobb oldalról induló sor (!) elején, az 𐌹 <enth> **előtt**, azaz a **sor legelején** kellett volna a *tprus* 𐌲𐌹𐍃 jelet betennie az ábécébe, ha a jelegyszerűsödés szabálya miatt jó helyre szerette volna tenni, és az a jelnek „a korábban használatos alakja lenne”. Ám mivel Penczicz másolt, és már javított is – mert az *ellenőrzés* során megtalálta a sorrendi hibát –, ezért pontosan oda írta a *tprus* 𐌲𐌹𐍃 jelet, ahova kellett. ^{xli} (Vagyis a *tprus* 𐌲𐌹𐍃 jelnek és az <enth> 𐌹 jelnek ilyen értelemben nemigen lehet köze egymáshoz.). ^{xlii}

Az alábbi ábrán látszik, hogy Sándor Klára **még csak nem is jó**

helyre(!), nem a sor legelejére *tenné* a *tprus* jelet Máté Zsolt légből kapott elmélete igazolására:

2. ábra

Az már egy újabb tévesztés, hogy az $\text{T} <enth>$ jelet következetesen $<nt>$ jelnek nevezi(k) (292), holott mind a faximile-n (291), mind pedig a „sztenderdizált” ábécé-ben (289) – tegyük hozzá: helyesen – a T jel hangértéke $<enth>$.^{XLIII}

Érthetetlen a „sztenderdizált”^{XLIV} ábécé megalkotása. Hiteltelen és zavaró a székelly írás sokszínűségét egy soha nem létezett leegyszerűsített szürke, semmitmondó, hipotetikus masszává gyúrni és úgy bemutatni. Ez a hipotetikus ábécé nemcsak lehangolja az érdeklődő olvasót, de – sajnos ki kell mondani – hamis színben tünteti fel a székelly írást. Ugyanis ezzel a módszerrel éppenséggel nem azt érik el a szerzők, ami feltehető szándékuk lehetett, hogy a „sztenderdizált” betűkészlettel „egy-egy betűt könnyebben beazonosíthasson az olvasó.”^{XLV} Pontosan azt a többletet nem érik el a szerzők, amit a „sztenderdizált” betűk alkalmazásató deklaráltnak várnak, hogy: „(...) az általunk használt tipográfiai változat mindössze azt célozza, hogy az illető betűnek a világos beazonosítása világossá váljék. Ha a pontos grafikai variánsokat akarja látni az olvasó, tehát azt, milyen alakban íródott az illető graféma ebben vagy abban az emlékből,

ingatag lábakon álló, alá nem támasztott *temperius*, *temporius* olvasatot. Szerzők nagyvonalúan keverik az áthúzott változatban kiókumlált ~~*tprius*~~ változatot a most még csak a lábjegyzetben, de itt már áthúzás nélkül (!) megalakított *tprius* változattal. ^{XLVII} De hát az idő nagyúr, majd csak átmegy ez is a köztudatba előbb-utóbb. Főleg, ha egy ilyen nagyszabású tudományos alapmű ^{XLVIII} állítja – mostantól – ezt. Aggódva reméljük, hogy nem ez a cél.

Igaz, “csak” egy <*i*> betűről van látszólag szó, de immár bárki számára – igaz, hogy hamis –, hivatkozási alapot teremt a továbbiakban a <*tprius*(!)> értelmezés. Ha elfogadnánk ezt a valótlan latin nyelvű olvasatot egy ősi eredetű székely ábécé egyik jelének olvasataként vagy megjegyzésként – ami ráadásul kimutatottan Sándor Klára áltudományos, sőt még a jelet is rossz helyre tévő, ezért még így is téves (!) betoldásán is *alapul* –, akkor ezzel lehetőség teremthetőne szintén bárki számára, hogy a Nikolsburgi ábécében fellelhető szójeleket ettől kezdve latin nyelvű megjegyzésként kezelje. Mint fentebb láttuk, ez néhány trükkel megoldható.

Madách Imre: ^{XLIX} Az ember tragédiája hetedik szín:

NEGYEDIK POLGÁR	Mondd mit hiszesz, a Homousiont, Vagy Homoiusiont?*
	(...)
PATRIARCHA	(...) – E gonosz hitűek A szentháromság rejtélyes tanában A homoiusiont hirdetik, Míg az egyház a homousiont Álapítja meg a hit cikkeül. –
BARÁTOK	Halál reájuk, már a máglya ég. –
ÁDÁM	Adjátok fel, barátim, azt az <i>i</i> -t, Szebb áldozat lesz életmegvetések A szent sirért vivandó hős csatában. –
EGY AGG ERETNEK	Sátán, ne kísérts, mink igaz hitünkért Ott vérzünk, hol Isten rendelé.

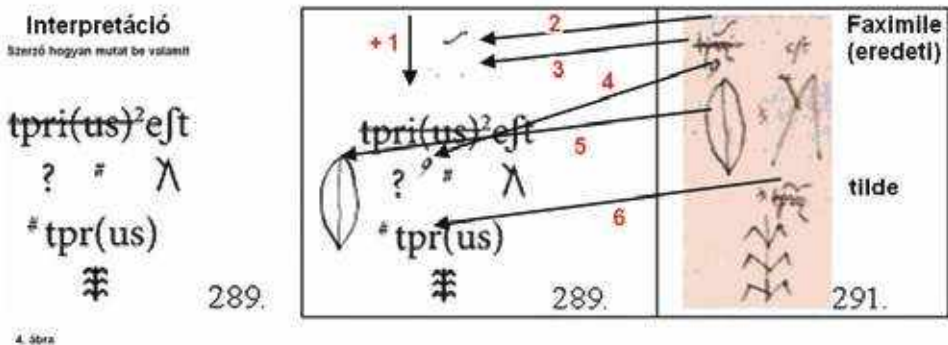
*Azonosság-hasonlóság kérdése. A korai kereszténység egyik nagy vitája arról, hogy Jézus egylényegű-e Istennel, vagy csak hasonló hozzá. A többségi egyház a niceai zsinaton 325-ben az egylényegűség, vagyis a homousion mellett döntött, és Arius híveit – a hasonlóság, azaz a homoiusion híveit – eretnekeknek

bélyegezte, és ettől kezdve üldözte.

Tehát a szóba mesterségesen betoldott <i> betűnek jelentésmódosító szerepe van! Ugyanez a probléma áll fenn esetünkben a „*tprus*” és a „*tprius*” szó jelentésmódosítása között is. Remélhetőleg ez a kérdés békésen megoldódik és nem lesz szükség az eretnekek küzdelméhez hasonló véres harcra, a mesterségesen betoldott <i> betű miatt.

A „laikus” kutatók továbbra is állítják: a szójelek létezésének megerősítése vagy elvetése jelen pillanatban a székely írás eredetkutatásának legfontosabb irányvonala kell, hogy legyen.

Visszatérve a Nikolsburgi ábécé „sztenderdizált” formájára azt látjuk, hogy egészen az λ eft jelig minden jel fölé – még a „sztenderdizált” jelek esetében is – oda írták a CMASE kötet szerzői a hangértéket. Ám az λ eft után teljes zavar következik, amely káoszt nem indokolja a faximile (291) ugyanazon helyén lévő bizonytalanság sem, ahol is a *tprus* szót áthúzták.

4. ábra

1. Az áthúzott szövegbe bele került egy <i> betű, mely eddig sehol nem szerepelt a szakirodalomban. Egyedül Máté 1998, 190. az *egyetlen bizonytalan (!) feltevése*, melyre építve lehet esetleg arra gondolni, hogy itt egy <i> betű lehetne. „Rejtélyes betűcsoportunk lehetséges olvasata így *temperius* vagy *temporius*. Az áthúzott változatban még az i betű pontja is elég nagy valószínűséggel megfigyelhető.” Az <i> betű valójában *minden magyarázat nélkül* került be az áthúzott *tprus* hangsorba. Sem egy kinagyított kép, sem egy

példa más munkájára nincsen. (Az tényleg mulatságos lenne, ha Mátéra való hivatkozással írta volna bele a hangsorba Sándor Klára az <i> betűt). Igaz, a felirat fölé tesz egy ²-t a szerző. Ami a lábjegyzetben a hivatkozások között így szól: „A *tpri(us)* szó át van húzva, s alatta egy nem értelmezett székel betű áll, mely leginkább az <ly> betűhöz áll közel.” Ennyi tehát a „hivatkozás”. **Mind a <tprius> és mind a <tpri(us)> meghamisítása az eredeti corpus-nak!** (289)

2. tilde jel ^{LII} (valószínűleg kérdőjel) hiányzik.

3. három pont hiányzik. A három pont nem ritmusos, vagyis a közepső ponttól való távolság nem egyenlő, ami nem típusos szóelválasztásra vall a rovásírásban. Viszont ha <i> betű pontjának vesszük, akkor három (3!) <i> betűt kell oda képzelniünk, hiszen nem mazsolázgathatunk a nézetünket igazoló, avagy nem igazoló adatok, jelen esetben pontok közül.

4. jel megnevezése (a feliratban) hiányzik.

5. „US” jel helyett kérdőjel: „nem értelmezett székel betű”. ^{LIII} „Van az ábécében két nehezen értelmezhető jel is. Az egyik az, amelyik eredetileg az utolsó volt, és az utóbb áthúzott *tprus* szót írták fölé. Ez leginkább a <ly> betűhöz hasonlít, de az ábécében a megfelelő helyen szerepel egy <ly>, amelynek a formája sokkal jobban emlékeztet a többi emlék <ly> betűire.” ^{LIV} Ez már olyan eset, amikor maga a szerző esik bele a saját maga által ásott verembe. Mintegy két sorban megpróbál megmagyarázni egy semelyik emléken sem található, általa kreált „sztenderdizált” <ly> jelet, ahelyett, hogy oda írná az eredetileg az ábécében szereplő tárgyalt jelet. Itt is megmutatkozik a „sztenderdizált jelek” használatának teljes mértékű csődje.

6. tilde jel „reptilia, madárjel” hiányzik.

Azt hihetnénk, hogy végre befejeződött a fent vázolt teljes káosz felgöngyölítése a *tprus* jel elemzését illetően. Azonban ez koránt sincs így. Látjuk, hogy a *tprus* jelet – a tildét betoldva – akár *tmprus* –nak is olvashatjuk, sőt, talán ez a leghitelesebb, ugyanakkor a legkevésbé köztudott olvasat. Mégis, akkor mi okozza a további összeviasszágot?

Maga a *tprus/tmprus* jel egzakt meghatározása. Ott sem látszik az MTA egy-séges tudományos állásfoglalása.

- „(...) a székelly írás néhány furcsa formájú jele, mert szokatlan, egyáltalán nem betűszerű alakjuk (...)”, – Sándor 2014, 313.
- „(...) a székelly írás más emléke miatt is fontos megjegyzést tett közzé Máté Zsolt 2002-ben az egyik betű föloldásában szereplő *trpus* ^{LV1} rövidítésről (...)”, – Sándor dc-1505_17. TÉZISEK a Magyar Tudományos Akadémia doktora cím elnyeréséért benyújtott pályázathoz II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya (Művelődéstörténet) SZEGED 2018, 3.
- „furcsa, *tprus* föloldású jel” – CMASE 2021, 290.
- „(...) az utóbb áthúzott *tprus* szót írták fölé.” – CMASE 2021, 290.
- “*tpr(us)*-ként értelmezett ligatúra”, – CMASE 2021, 292.
- „Máté Zsolt (...) Telegdi és Kájoni ábécéjében, illetve a Nikolsburgi ábécében eltérő jelek mellett látjuk a *tprus* vagy ehhez hasonló hangértéket; (...)” – CMASE 2021, 292.

Akkor most ki dönti el, hogy mi a *tprus* jel hivatalos tudományos meghatározása:

- „egyáltalán nem betűszerű”,
- „betű”,
- „jel”,
- „szó”,
- „ligatúra”,
- „hangérték” ???

Ha ennyire zavaros a „hivatalos” megítélése a *tprus/tmprus* jelnek, akkor nem lehet mégis igazuk azoknak az amatőr kutatóknak – akik egyébként Telegditől nyert információk, tehát *forrás alapján* (!) „**szótagjegy**”-ekről beszélnek a *tprus/tmprus* jel kapcsán –, hogy a Nikolsburgi ábécében és más székelly ábécékben valóban lehetnek szó-, illetve szótagjegyek? Nem kellene ezt a mód-szertani kérdést legalább mérlegelni, s ha kiderülne, hogy tévedés, akkor el-vetni, ha pedig az derülne ki, hogy valós a szó- illetve szótagjegyek létezése a székelly ábécékben, akkor ez alapján vizsgálgódní tovább a „hivatalos’ kutatók-nak is, mielőtt további energiákat fektetnének egy olyan állítólagos ősi ábécé felkutatásába, mely a székelly írás elődje lehetne?

Egyébként, ha a *tprus/tmprus* 𐌿𐌸𐌹𐌺 jelet bárki betűnek nevezi ^{LVII}, amelynek – Sándor Klára véleménye szerint – nem a betűt jelölő hangértékét írták fölé, akkor meg kellene tudni mondania, hogy milyen betű? Mert ha nem tud valaki erre a kérdésre választ adni, akkor mi alapján állapította meg erről a jelről, hogy ez a jel egy hangértéket jelölő jel, vagyis betű?

Nagyon hihetetlen – legalább is számomra –, hogy egy török nyelvészettel foglalkozó turkológus nyelvész ne ismerné a szakirodalomból a jól dokumentált „*Teprez, Tepremez*” olvasatú kun neveket. A Magyarországra betelepülő kunok között találunk *tpr* mássalhangzó vázú neveket. S mivel „A névtudomány és a nyelvtudomány részint alárendelt, részint mellérendelt viszonyban van egymással (...) a tulajdonnevek éppen úgy részei egy-egy nyelvnek, mint a közszavak. Következésképpen a nevek vizsgálata beletartozik a nyelvtudomány egészébe (...)” ^{LVIII} „Ma már tényként kezeli a nyelvészet azt a megállapítást, miszerint a kunok nyelve török nyelv.” ^{LIX}

Az igei igenévi eredetű egyszerű török személynevek között találjuk meg (*Tepremez* ’nem mozduló, nem élő’) *tpr* mássalhangzó vázú személynevet.

Mondatstruktúrájú összetett személynevek a törökben;

Az igei igenévi eredetű egyszerű magyar és török személyneveket már Gombocz Zoltán összevetette, [*Árpádkori török személyneveink*. (MNYTK. 16) Bp. 1915.] de igei komponensű összetett személynévvel – az *Oluptulmát* leszámítva – nem foglalkozott. Gombocz nyomán Terestyéni utalt még egyes igei származású ómagyar személynevek (*Nemel. Numuogi, Numuolou* stb.) török megfelelőire (*Tepremez* ’nem mozduló, nem élő’, *Bolmaz* ’nem levő’).

A legkorábbi vagy legelterjedtebb alakváltozatot mutatja: TEPREMEZ.

Név jelentése: ’nem mozduló’.

Névfajtája: személy- és helynév.

Nevek előfordulási ideje, eredeti alakja, alakváltozásai, olvasata, forrása:

1. 1280: *Teprez ~ Tepremez Cumano* [Gyárfás II: 445];
2. 1346: *Possessio Gopul alio nomine Tepremez*;
3. 1346, 1347: *Possessio Tepremez (~Thepremez) alio nomine Gyapul*, (Bodrog megye). Etimológiája Gombocztól származik: a török *täprä-* (*tepre-*) ’mozogni, mozdulni’ ige általános jelen idejének tagadó alakja, kb. azonos a latin Constantinus névvel. [Gombocz 1915: 27, 28]. ^{LXI}

„Igen tanulságos *Teprez* (vagy *Tepremez*) esete, aki első fiának még kun nevet adott, s így az *Wochun* (olv. Vokun? vagy Vocsun?) lett, később születő fiai azonban már a magyaros *Aglazlo* (Agg László, vagyis idősb László) és a *Ladislau* László neveket viselik egy 1280-ban kelt oklevél szerint.”^{LXII}

Bár csak egy lehetőség a *tprus* jel értelmezése szempontjából, hogy a kunok hozhatták be a Kárpát-medencébe a *Teprez*, *Tepremez* nevet/neveket, ugyanígy a *Topál/Topár*^{LXIII} neveket is, ám ebből nem következik az, hogy maguk a nevek is ekkor keletkeztek volna. Mint ahogyan az sem lehetetlenség, hogy a kunok betelepülése előtt már lehettek <*tpr*> mássalhangzózázú, akár ómagyar nyelvtörténeti korból származó szavaink.

A kunok magyarországi letelepedésükkor igen gyorsan alkalmazkodtak a magyar névadáshoz. Török nyelvüket azonban még sokáig őrizték.

Másik török nyelvi érdekesség: *töpreng* = *tepremek* (inogni, habozni).^{LXIV}

Ha felütjük Szécsi Ferenc Idegen szavak nagyszótárt^{LXI} a következőt találjuk:

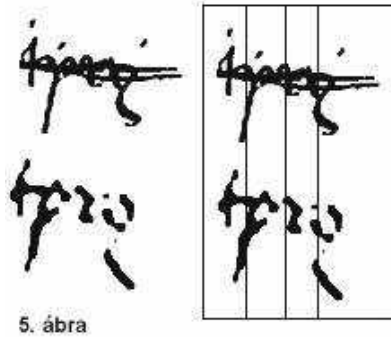
temporiz ||ál alkalmazkodik az időviszonyokhoz, jobb időt várva elhalaszt valamit ||-áció halogatás

Látjuk tehát, hogy sokkal inkább bővében, mint szűkében találunk a magyar nyelvhez köthetően, de magában a magyar nyelvben is <*tpr*> vagy <*tpr(m)*> mássalhangzó vázú szavakat, melyeket elhivatott nyelvészeknek érdemes lenne megvizsgálni. Mert a 𐰚 jel és a fölötte lévő <*tpr(m)us*> felirat között a jel jelentését kell(ene) megtalálnunk. „A morfémiák poliszemiája nem csupán a matematikailag lehetséges és a nyelvileg realizálandó esetek közötti különbségekből adódik, (azaz mintegy a véletlen játéka révén alakul ki), hanem az egyes funkciók közötti nyelvtörténeti, ill. paleolingvisztikai összefüggéseket kell feltennünk.”^{LXVII}

Természetesen felmerül az a lehetőség, hogy a *tpri(us)*² felirat mindössze elírás, sajtóhiba. Ez egy mindenki számára elfogadható magyarázat lenne. Ekkor azonban feltétlen széles körű, a kérdés súlyának megfelelő nyomatékú, mielőbbi, *sürgős helyreigazításra* van szükség a CMASE szerzői részéről! Azért elodázhatatlan a kérdés alapos megvitatása és tisztázása, mert itt nem csak Sándor Klára dokumentált tévesztéséről – a Nikolsburgi ábécé

<tp^rus> jelének meghamisításáról – van önmagában szó, hiszen a hamisítás ténye rögzített, azaz <tp^rius> nem a faximile-nek megfelelő olvasat is van a CMASE^{LXIII}-ben – legyen szándékát tekintve véletlen vagy akaratlagos –, hanem a szerzőtársak felelőssége is felmerül. Ne feledkezzünk el arról sem, hogy e valótlanadat a társtudományoknak erre a hamis állításra alapozó kutatásait is félrevezeti. (Úgyszintén a szerencsétlenül megalkotott „sztenderdizált” ábécé és az abból levezetett, például a Nikolsburgi ábécében nem létező jelek öncélú megalkotása esetében is).

Ha Sándor Klára olyan újfajta bizonyítékkal/bizonyítékokkal rendelkezik, amely igazolja az *eredeti korpuszban* a **tp^ri(us)**² felirat valódiságát, akkor erről nyomatékosan ki kellett volna térnie a CMASE kötetében, sőt a szerzőtársai és az olvasók figyelmét külön fel kellett volna hívnia erre az új bizonyítéokra. Azonban Sándor Klára itt egy újsütetű, eddig senki által nem igazolt, *mégpedig* csak az **áthúzott szövegben gyanított** <i> betűt *képz*el oda minden indoklás nélkül, mint a téma *feltételezhető referense*, ezért ezt az ’új fajta megközelítését’ a korpusznak mindenképpen hivatkozással kellett volna ellátnia.^{LXIX} Nem fogadható el korrekt bizonyítéknak, hanem sokkal inkább a mesterségesen kreált, de még áthúzott **tp^ri(us)**² *hamis jel megerősítésének*, megvédésének a már említett lábjegyzet: „A tp^ri(us) szó^{LXX} át van húzva, s alatta egy nem értelmezett székelő betű áll, mely leginkább az 0 <ly> betűhöz áll közel.”^{LXXI} A szóban forgó *módszertelenség*^{LXXII} csapdája az, hogy a későbbiekben erre a hamis adatra való hivatkozással már az egész korpusznak az eddigiektől való teljesen eltérő, a feltételezések feltételezésére épülő tárgyalását lehet a nem létező, és egyelőre nem bizonyított – **csak az áthúzott**, tehát az **érvénytelen szövegben feltételezett** – <i> betűre, valamint az alatta levő 0 <ly> betűhöz közel álló betűre építeni.^{LXXIII} Ám nem csak ennyiből áll a vitatott rész.^{LXXIV} Ezért kellett volna Sándor Klárának a szerzőtársai figyelmét kihangsúlyozottan felhívnia az eddig még sehol sem dokumentált **változtatásra** (!) és az ezt alátámasztó irodalomra, de legalább is a felmerült indokaira.

5. ábra

5. ábra

Hogy ez megtörtént-e azt az olvasó nem tudhatja, erre hitelt érdemlő választ mindössze a szerzőtársak adhatnak. Viszont Benkő Elek és Vásáry István tudományos felelőssége mindaddig fennáll, amíg ez a hamisítási kérdés megnyugtató módon nem rendeződik. Annál is inkább szükség volna a kérdés mielőbbi tisztázására, mert ezt olvassuk a műben:

„A CMASE három személy közös munkája, ezért a kötetet nem úgy osztottuk fel, hogy egy-egy részt csak egy szerző neve jelez. Természetesen volt munkamegosztás, és az egyes részeket a hármunk közül arra legilletékesebbnek ítélt készítette elő, de minden szöveget mindhárman átnéztünk, így felelőségünk is közös: a könyv erényeiben és hibáiban egyaránt osztozunk.”^{LXXV}

E tanulmány szerzője a legnagyobb tisztelettel kéri minden érintettől a kérdéskör mielőbbi tárgyalagos átgondolását, valamint az eredeti szöveg helyreállítását.

Végjegyzetek

I Benkő-Sándor-Vásáry A székely írás emlékei Corpus Monumentorum Alphabeto Siculico Exaratorium 2021, Budapest. A továbbiakban CMASE.

II Forrai 1994, 24.

III Sándor 2014, 45.

IV U.o.

V Sándor 2014, 46.

VI Helyesebb kifejezés lenne talán a „jelsor” megnevezés. A székely írásnak igen erős kapcsolata *mutatkozhat* a Tordos-Vinča kultúra jeleivel. E jelek összehasonlítása fontos írástörténeti összefüggéseket *tárhat fel*.

VII Sándor 2014, 93.

VIII A „legrégebbi betűsor” – melyet Sándor Klára keres, annak több eleme is – a szemünk előtt áll, mind a Nikolsburgi ábécében, mind a Bolognai emlékből, melyek „szavakat, fogalmakat jelölnek és vannak hangrögzítő elemeik is” Sándor 2014, 46. 93. 119. „ (...) az <nt> és az <mb> (vagy változataik) – ezek nem ligatúrák, hanem önálló grafémák.” Sándor 1991, 72. 95.

IX Sándor 2014, 49.

X Forrai 1994, 116.

XI U.o.

XII CMASE 2021, 290. Ez egy túl magabiztos és nem is igen átgondoltnak tűnő kiindulópontnak látszik.

XIII CMASE 2021, 290.

XIV Valójában <eczk>. CMASE 2021, 289. 291. A jelek tárgyalása során a szerzők által használt jelöléseket igyekszem alkalmazni. De közben bajban is vagyok, mert az eredeti Nikolsburgi ábécében sok esetben másképpen van a hangalak jelölve, a CMASE szerzői gyakran nem hűek a hangalakok jelölésében (sem).

XV CMASE 2021, 289, 291.

XVI CMASE 2021, 290. Sándor Klára gondolatmenetét követve felmerül a kérdés: ugyan mi lehetett ebben az esetben a szándéka a jel megalkotójának, amikor egy betűnek a felét és egy fölösleges mellékvonalat írt le? A vizsgált korszak minél hitelesebb gondolkodásmódját kellene alkalmazni egy kérdés megítéléséhez. Ha valamit most nem értünk, az nem jelenti azt, hogy abban a történelmi időben egy adott dolog értelmetlen lett volna.

XVII Ezt a leírást nagyon nehezen értelmezem. Talán ilyennek gondolja a szerző:

 „

XVIII CMASE 2021, 290. . Önmagában problémás, amikor jelek nélkül tárgyalunk írástörténeti kérdéseket.

XIX U.o.

XX Látható mennyire furcsa lenne a jel, és az is látható, hogy ilyen „hibát” egy rovasírónak nehéz elkövetni.

XXI Roska 1941, 306.

XXII Ahogyan a <ck> jelnél is két értelmetlen elemet kellett (volna) a „ligatúrába” beépíteni, csak azért, hogy kijöjjön a <ck> olvasat, mint egy betűkből álló „ligatúra” olvasata.

XXIII CMASE 2021, 15. Vagyis tény, miszerint a Nikolsburgi ábécé-t 1483-ban jegyezte le Philipus de Pencicz, ám ezen ábécé – pontosabban mondva jelsor – keletkezési idejét egyelőre homály fedi.

XXIV Sándor 2014, 49. „(...) az írásrendszerek jelölési módja szoros kölcsönhatásban alakul ki annak a nyelvnek a szerkezetével, amelynek jelölésére elsőként alkalmazták.” Amennyiben a székely írás „átvétel”, akkor – és csakis akkor – igaza van Sándor Klára –nak.

XXV In.: Rovásírás a Kárpát-medencében. Szerkesztette Sándor Klára. 1992, Szeged. Sándor Klára A székely rovásírás átvételének lehetséges útjai Sándor 1992, 79. Szerintem a már ismert adatokat kell felhasználnunk az eredetkutatás során.

XXVI CMASE 2021, 290.

XXVII U.o.

XXVIII Valójában *ench encz* . CMASE 2021, 289. 291.

XXIX Deák 2021, 267-268. 293. Ad a kérdésre egyféle magyarázatot.

XXX CMASE 2021, 289. 291. Az <n> és a <cs> betűk képjelekből fejlődtek betűvé.

XXXI Sándor 2014, 119. „A székely ábécének két olyan grafémája van, amely más-salhangzó-kombinációt jelöl, az <nt> és az <mb> (vagy változataik) – ezek nem ligatúrák, hanem önálló grafémák.” Azaz véleményem szerint nem lehetetlen, sőt nagyon is arra mutatnak a tárgyalt „más-salhangzó-kombinációk”, hogy szójelekként határozzuk meg a tárgyalt jeleket.

XXXII CMASE 2021, 290. Nem kell semmit sem újra fölfedeznünk. Telegdi – aki autentikus kortárs forrásnak tekinthető –, világosan leírja, hogy van néhány szótag-jegyünk, amelyek „nincsenek valódi betűkből összetéve”. Ezt az idézetet sokszor leírják a „hivatalos” kutatók is, de nem alkalmazzák, nem értelmezik! Vajon miért?

XXXIII Még egy érv a ’sztenderdizált’ ábécé értelmetlen volta mellett.

XXXIV Hiteles jelek bemutatása nélkül írástörténeti kérdéseket korrekt módon nem lehet tárgyalni.

XXXV CMASE 2021, 290.

XXXVI U.o.

XXXVII Máté ezt az állítását semmivel nem igazolja, Sándor Klára viszont kritikátlanul átveszi! Sándor Klára átvételét eddig akadémiai oldalról senki sem bírálta, ezért jól észlehetően mindenki átvette. A légvár építésének klasszikus esete.

XXXVIII A tilde jel beszúrása a *tprus* jel fölött valóban azt jelenti, hogy egy nazális *m* vagy *n* hangot kell a *tprus* szövegbe *valahova* (!) beszúrni. Ám egyoldalú megint a kapott információ, hiszen a *tprus* szövegbe *bárhová* (!) beszúrhatjuk az *n* vagy *m* hangot: azaz lehet *tmprus*, *tpmrus*, *tpmus*, *tnprus*, *tpnrus*, *tpnus*.

XL CMASE 2021, 292.

XLI Föltételezhetjük, hogy másoló, azaz Pencicz először a latin betűs hangértéket

LIV CMASE 2021, 290.

LV Máté 1998, 189. Publikációjában „reptiliá”-nak, „madárjel”-nek nevezi a tilde jelet.

LVI Sándor 2018, 3. Ez az egyetlen mondat a doktori értekezésben, amely rovásjelekről szól. Két hiba van a mondatban. 1. *tprus* helyett *trpus* –t ír, mely lehet egy elütés is. 2. „(...) egyik betű (...)” Nem, nem betű! A *tprus* az egy hangsor, míg a betű fogalma egy hangot jelöl. „(...) nevezetesen hogy ezt nem a betű hangértékeként kell értelmeznünk, mint korábban vélték, hanem a latin ’régebben’ jelentésű *temporis* rövidítéseként.” A három opponens – Madas Edit, Benkő Elek, Szörényi László – egyikének sem, még a doktori bíráló bizottság elnökének Róna-Tas Andrásnak, de az elnökség egyetlen tagjának sem szúrt szemet ez a két elemi szintű tévedés egy mondaton belül.

LVII Lásd: Sándor 2018, 3.

LVIII Baski 2007, 84.

LIX Baski 2007, 85.

LX Baski 2007, 139.

LXI Baski 2007, 284.

LXII Baski 2007, 239. 199.

LXIII Baski 2007, 65. Csn. BpT 1981: 3 Topál, 1 Topár. – Vö. oszm. Topal ’sánta’ szn. (Kakuk 1973: 397).

LXIV Sára 1995,

LXV Szécsi F. Reprint. 407.

LXVI Csak példaként: A Magyar Nyelv Értelmező Szótára 1980, 606. Herman O. 1914, 126. 127. 138. 229. 252. 256. 334. 538.

LXVII Pusztay 1990, 134.

LXVIII CMASE 2021, 289.

LXIX Súlyos módszertani hiba!

LXX CMASE 2021, 289. A CMASE –ben tehát kétszer szerepel a <*tpri(us)*> hangkapcsolat. Egyszer áthúzza a táblázatban, egyszer pedig már áthúzatlanul(!) *tpri(us)* a lábjegyzetben.

LXXI CMASE 2021, 289.

LXXII Sándor 2011, 59–68. 61. „A laikus elméletek közös vonása – per definitionem – a tudáshiány, a módszertelenség, a szakma alapismereteinek semmibevétele.” „A szakirodalomból, adatokból, összefüggésekből csak azokat az elemeket mazsoláztatják ki, amelyek támogatják az elképzelésüket, az ellentmondó adatokról nem vesznek tudomást. A föltételezéseket tényként kezelik, s egész hipotézistornyokat építenek.”

LXXIII Lásd: Máté 1998, 189.

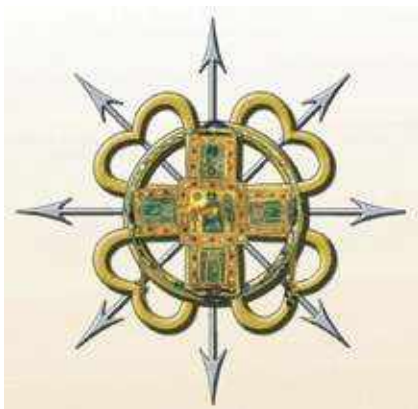
LXXIV Lásd: CMASE 2021, 291. Bővebben: Deák 2021, 13–14.

LXXV CMASE 2021, 20.

Felhasznált irodalom:

- ÉRTSZ 1980 A magyar nyelv értelmező szótára VIII. szerk. Balázs J., Lengyel L., Dúró I., Martinkár A., Grondits J., Akadémia Kiadó. Budapest.
- BENKŐ-SÁNDOR-VÁSÁRY 2021 Benkő E.–Sándor K.–Vásáry I. A székely írás emlékei. Corpus Monumentorum Alphabeto Siculio Exaratorum Bölcsészettudományi Központ. Budapest.
- BASKI 2007 Baski I. Csagircsa Török és magyar névtani tanulmányok 1981-2006 Karcag.
- DEÁK 2021 Deák D. A neolitikum írása Szeged. Magánkiadás.
- FAULMANN 1880 Faulmann C. Wien. Reprint. Das Bucher schrift. Schriftzeichen und Alphabete aller Zeiten und Völker.
- FORRAI 1994 Forrai S. Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig Lakitelek. Antilógia Kiadó.
- FORRAI 1996 Forrai S. A magyar rovásírás elsajátítása. Jegyzet.
- HERMAN 1914 Herman O. A magyar pásztorok nyelvkincse.
- FORRAI 1994 Forrai S. Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig Lakitelek. Antilógia Kiadó.
- FORRAI 1996 Forrai S. A magyar rovásírás elsajátítása. Jegyzet.
- HERMAN 1914 Herman O. A magyar pásztorok nyelvkincse. Hornyánszky Viktor Császári és Királyi Udv. Könyvnyomdája. Budapest.
- KABAY 2000 Kabay L. Kulcsképek kulcsszavakhoz.
- KESZLER 1995 Keszler B. A magyar írásjelhasználat története a XVII. század közepéig. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- MADÁCH é.n. Az ember tragédiája. Populart Füzetek. Diák- és Házikönyvtár.
- MÁTÉ 1998 Máté Zs. A székely rovásírás latin rejtélye. Nyelvtudományi Közlemények 186-192.
- PUSZTAI 1990 Pusztay J. Nyelvek bölcsőjénél. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- RÁDULY 2004 Ráduly J. Titkok a rovásírásban. Adalékok rovásírásunk ismeretéhez. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.
- ROSKA 1941 Roska M. A Torma Zsófia gyűjtemény Kolozsvár.
- SÁNDOR 1991 Sándor K. A Bolognai Rovásemlék. Magyar Őstörténeti Könyvtár. Szeged.
- SÁNDOR 1992 Sándor K. A székely rovásírás átvételének lehetséges útjai. in. Rovásírás a Kárpát-medencében Magyar Őstörténet Könyvtár. Szeged. 79-91.

- SÁNDOR 2011 Sándor K. Nyelvrokonság és hunhagyomány Budapest. Typotex.
- SÁNDOR 2014 Sándor K. A székely írás nyomában. Typotex.
- SÁNDOR 2017 Sándor K. A székely írás reneszánsza. Typotex.
- SÁNDOR 2018 dc_1505_17. TÉZISEK a Magyar Tudományos Akadémia doktora cím elnyeréséért benyújtott pályázathoz II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya (Művelődéstörténet) SZEGED.
- SÁRA 1995 Sára P. A magyar-török rokonságról. Püski. Budapest.
- SZÉCSI é.n. Szécsi F. Idegen szavak nagyszótára. Reprint kiadás. 3-ik kiadás. Universum Könyvkiadó. Budapest.

Deák Dezső - Tömörítvény

MXIVK – Dolgozatkérő levél: Szkíta eleink írott öröksége Székely-magyar írás konferencia

Cím:

Történt-e kísérlet a Nikolsburgi ábécé meghamisítására
A SZÉKELY ÍRÁS EMLÉKEI című 2021-ben megjelent kötetben?

A székely-magyar rovásírás eredeztetésének két iskolája van.

Amatőr kutatók: egy belső keletkezésű képjelekből önállóan kialakult írással van dolgunk.

Akadémikus iskola: valahonnan valamikor átvettük írásunkat a történelmünk során.

2021-ben megjelent A SZÉKELY ÍRÁS EMLÉKEI című nagyszabású mű mint-ha a székely írás átvételét sugallaná.

Itt és most csak egy általam kiválasztott kis részt tárgyalok a 927 oldalnyi kötetből.

A Nikolsburgi ábécé tárgyalása során ezen előadásban a szójelekkel foglalkozom, azok közül is részletesebben a szó- illetve szótagjelekkel, és kiemelten az úgynevezett tprus jellel, amely jel esetében A SZÉKELY ÍRÁS EMLÉKEI című könyv 289. oldalán hamisítás történt. Maga a hamisítás tény, annak megítélése, hogy ez akaratlagos vagy véletlen – mondjuk a nyomda ördöge –, az megítélés kérdése.